

TRANSform

GLOSAR DE TERMENI

PRIVIND

REPREZENTAREA COMUNITĂȚII TRANS* ÎN MASS-MEDIA

---

20 Noiembrie 2014

© Asociația TRANSform

STIMATĂ DOAMNĂ, STIMATE DOMN,

Asociația TRANSform, care militează pentru drepturile persoanelor trans* (transgenderi, transsexuali și neconforme cu normele de gen) din România, vă transmite acest document care cuprinde câteva recomandări și orientări în legătură cu portretizarea comunității transgender (denumită, în continuare, și „trans*”) în articolele și materialele pregătite de publicația dumneavoastră.

Am pregătit acest Glosar pentru că există un interes crescut în mass-media de a ilustra problematica trans* și pentru a aduce în atenția publicului provocările cu care se confruntă comunitatea noastră¹. Motivația noastră este aceea de a ajuta oamenii din media să înțeleagă aceste provocări și să transmită mesaje cu claritate, precizie și respect.

Glosarul nostru ilustrează câteva direcții în acest sens, cuprinde descrieri ale unor noțiuni complexe și nuanțate și subliniază o serie de prejudecăți care sunt asociate, de obicei, cu utilizarea greșită a acestora.

Avem convingerea că în România se poate îmbunătăți semnificativ statutul și calitatea vieții persoanelor trans* și dorim, astfel, ca mass-media să își joace rolul pentru a atinge acest obiectiv. Vă asigurăm dedicarea și suportul nostru și nu ezitați să ne contactați pentru orice aspecte legate de interpretarea și înțelegerea acestui material.

---

¹ *Serialul TV „Transparent”, un succes internațional*
GLAAD Media Reference Guide - Transgender Issues
List of transgender-related topics - Wikipedia
Interviu TIME - Laverne Cox
Canalul de Youtube al Asociației TRANSform

Asociația TRANSform

1. Motivație

Comunitatea trans* este una foarte fluidă și complexă, atât în ceea ce privește identitatea de gen a membrilor ei cât și orientarea lor sexuală. Considerăm necesar un glosar de termeni, pentru că folosirea nepotrivită a unor noțiuni precum cea de "travestit" sau "transsexual" prejudiciază comunitatea și alimentează ura, discriminarea și prejudecățile la care este supusă în mod constant.

Codul deontologic al jurnalistului² reprezintă un set bine definit de reguli, atât scrise cât și nescrise, de care orice jurnalist ar trebui să țină cont. Procesul de tabloidizare a mass-media a luat amploare în ultimii ani, din acest motiv normele etice au devenit din ce în ce mai greu de agreat și implementat, iar acest lucru se răsfrânge și asupra comunității trans*.

Asociația Transform a decis că este absolut necesară formularea unui glosar de termeni pentru comunitatea trans*. Aici veți găsi recomandările noastre pentru utilizarea corectă a termenilor ce indică identitatea de gen a persoanelor vizate în reportaje, articole și orice alt gen jurnalistic, precum și folosirea corectă a pronumelor.

Sperăm că acest glosar va preveni confuziile pe viitor și vă va ajuta să înțelegeți mai bine comunitatea trans* din România.

---

² Documente de autoreglementare propuse de Convenția Organizațiilor de Media

2. Terminologie Specifică Sexului Și Genului

Este foarte important să se facă diferența între noțiunea de orientare sexuală și cea de identitate de gen. Orientarea sexuală se referă strict la atracția fizică și romantică a unei persoane față de alte persoane. Identitatea de gen se referă la genul cu care o persoană se identifică, gen care poate coincide cu cel atribuit la naștere, sau nu. Cu alte cuvinte, orientarea sexuală poate fi heterosexuale, homosexuală sau bisexuală, în timp ce identitatea de gen se referă mai degrabă la o gamă largă de trăsături ale unei persoane (interioare sau exterioare), trăsături asociate de obicei genului feminin sau masculin.

Deși identitatea de gen este extrem de variată, de obicei spunem că ea este feminină, masculină sau androgenă. De cele mai multe ori, identitatea de gen și sexul atribuit la naștere coincid, drept urmare spunem că persoanele care se află în această situație sunt femei și bărbați cisgender. Se întâmplă uneori ca sexul atribuit la naștere să nu coincidă cu sexul (genul) psihologic și emoțional al persoanei în cauză, situație în care persoana respectivă se numește bărbat trans* sau bărbat transsexual (când sexul

TRANSform

atribuit la naștere este feminin iar cel psihologic masculin), respectiv femeie trans* sau femeie transsexuală (când sexul atribuit la naștere este masculin iar cel psihologic feminin).

Noțiunea de transsexual este destul de ambiguu definită în mass-media românească, deoarece nu se face o distincție clară între termenul de „femeie transsexuală” și cel de „bărbat transsexual”.

Acestea fiind spuse:

Identitatea de gen - este un alt concept esențial pentru înțelegerea problematicii transgender. Identitatea de gen reprezintă sentimentul individual al masculinității sau feminității proprii, determinat atât de factori psihologici sau sociali, cât și de atitudini și comportamente dobândite din mediul familial sau cultural. Este greu de afirmat dacă identitatea de gen este predominant înnăscută sau predominant dobândită. Pe de-o parte, adepții teoriilor învățării sociale consideră că identitatea de gen este construită prin imitația și interiorizarea modelelor și rolurilor de gen oferite de părinți, de familia extinsă și de mediul social.

Pe de altă parte, susținătorii teoriilor biologice citează exemplul persoanelor intersexuale (hermafrodite) operate la naștere pentru a păstra doar caracteristicile unui sex și care, la maturitate, nu se identifică cu genul atribuit. Adevărul se găsește, cel mai probabil, la intersecția categoriilor înnăscute și dobândite. În orice caz, indiferent de geneza identității de gen, este cert că aceasta se formează destul de devreme și este definitivată la o vârstă fragedă. Identitatea de gen se constituie ca parte a imaginii de sine a unui om și nu poate fi alterată, este o constantă psihologică în auto-definirea unei persoane. Identitatea de gen reprezintă, așadar, baza constituirii ideii transsexualismului.

Femeia trans*, transgender sau transsexuală este persoana care s-a născut cu organe genitale masculine, însă care a făcut sau face demersuri (parțiale sau totale) în vederea alinierii caracteristicilor fizice cu genul feminin cu care se identifică. Astfel, o femeie trans* poate alege să urmeze un tratament de substituție hormonală cu estrogen și/sau anti-androgen, în vederea dezvoltării caracteristicilor sexuale feminine secundare, împreună cu diferite operații estetice. Aceste operații pot culmina cu operația de corecție a sexului (ICS), care din păcate a căpătat o conotație peiorativă în mass-media românești, de-a lungul timpului.

Bărbatul trans*, transgender sau transsexual este persoana care s-a născut cu organe genitale feminine, însă care a făcut sau face demersurile necesare în vederea alinierii caracteristicilor fizice cu genul masculin cu care se identifică. Bărbatul trans* poate urma un tratament de substituție hormonală cu testosteron, în vederea dezvoltării caracteristicilor sexuale masculine secundare și, de asemenea, poate opta pentru intervenții chirurgicale de corecție a sexului.

Considerăm esențială distincția noțiunilor de „transsexual” și „transsexuală”, în baza informațiilor oferite mai sus. Referirea la o persoană transsexuală se face

prin utilizarea pronumelor și adjectivelor corespunzătoare identității de gen ale persoanei respective. Este greșită și jignitoare folosirea necorespunzătoare a acestor noțiuni (e.g.: „Ea e cel mai frumos transsexual”, „Transsexualul Tanja”, ș.a.m.d.), deoarece aceasta subminează practic identitatea asumată a persoanei respective. De asemenea, este greșită utilizarea termenilor „transsexual” sau „transsexuală” ca substantiv (ex.: „Am vorbit cu un transsexual”). Folosirea corectă a acestora este ca adjectiv (ex.: „Am cunoscut o femeie transsexuală”).

Travestitul este persoana care fie joacă un rol pe scenă, în lumina reflectoarelor, ca manifestare artistică (el își dezvoltă un personaj ce aparține sexului opus, cu trăsături și caracteristici deseori exagerate, pentru a stârni râsul și a binedispune audiența - show-urile de travesti au avut menirea inițială de a distra publicul), fie adoptă pentru perioade scurte de timp atitudini și vestimentație specifice sexului opus sau celei de-a treia instanțe, destul de răspândite, unde vorbim de bărbați care manifestă excitație sexuală în momentul în care utilizează vestimentație specifică sexului feminin (lenjerie, pantofi cu tocuri etc.). Cu alte cuvinte, travesti-ul nu este întotdeauna folosit ca mijloc de a binedispune publicul, întrucât unele persoane preferă să se îmbrace cu hainele sexului opus în vederea satisfacerii unor fetishuri, în intimitatea casei lor. Aceste persoane nu se consideră transsexuale.

Persoanele travestite nu se identifică cu genul pe care îl ilustrează hainele purtate. De asemenea, trebuie punctat faptul că, în cazul travestiților, orientarea lor sexuală nu este una strict homosexuală. Cel mai cunoscut travestit la ora actuală este, probabil, Conchita Wurst, care a câștigat recent concursul Eurovision 2014 și care a fost portretizat în mod greșit și repetat în mass-media ca femeie transsexuală.

Tranziția este procesul prin care o femeie trans* sau un bărbat trans* face demersurile necesare pentru a se identifica cu sexul psihologic și pentru a fi perceput(ă) în societate ca atare. Acesta este un proces complex și îndelungat, ce se întinde pe parcursul câtorva ani. Tranziția poate include ajustări de ordin medical sau legal, „coming out-ul” către familie și prieteni, schimbarea legală a sexului și numelui, tratamente de substituție hormonală, precum și diferite operații estetice. Tranziția poate culmina, sau nu, cu o intervenție de corecție chirurgicală a sexului.

Schimbarea de sex, îndelung mediatizată și ea, se referă la procedura medicală de corecție/construcție a sexului biologic al unei persoane. În România, la momentul actual intervențiile chirurgicale de acest gen sunt realizate de extrem de puțini medici, tehnicile utilizate de aceștia fiind neaduse la zi, cele mai multe persoane transsexuale alegând destinații ca Thailanda, China, Nordul Americii sau Europa vestică pentru realizarea lor. Este des întâlnită noțiunea de „operație de schimbare de sex”. Pentru multe persoane trans*, utilizarea termenului „schimbare” este nepotrivită deoarece, din punctul lor de vedere, nu are loc în realitate o „schimbare” propriu-zisă, ci o aliniere a unor trăsături exterioare la imaginea proprie. De altfel, o mare parte din prejudecățile populației majoritare provine din neînțelegerea faptului că „tranziția” nu este o schimbare de la feminin la masculin sau de la masculin la feminin, ci corectarea unor trăsături care provoacă tensiune și suferință deoarece nu coincid cu

TRANSform

identitatea persoanelor trans*. Recomandăm din aceste motive utilizarea termenului de „Intervenție de corecție chirurgicală a sexului” sau ICS, în detrimentul celui de „Schimbare de sex”.

Termenul de **Disforie de Gen** (Gender Identity Disorder sau GID) este termenul medical folosit în vederea diagnosticării persoanelor trans*, pentru a le putea oferi acces la tratamente medicale. Totuși, în conformitate cu ultimele schimbări apărute în DSM V (Diagnostic and Statistic Manual of Mental Disorders), termenul de Gender Identity Disorder a fost înlocuit cu cel de Gender Dysphoria, reflectându-se astfel starea/sentimentul persoanelor trans*, în detrimentul noțiunii de „boală”, considerată inadecvată de către medicii psihiatri ce se specializează în acest domeniu.

Persoanele trans* - la nivel internațional a fost nevoie de adoptarea unui termen „umbrelă” care să includă toate variațiunile transgenerice (transsexuali, transsexuale, transgenderi, travestiți, androgini), termenul umbrelă fiind desemnat de comun acord că fiind trans* (asteriscul se plasează tocmai pentru a lăsa loc și categoriilor care fluctuează între genuri, sau care nu se conformează unui singur gen). Un exemplu elocvent vine în întrebuintărea acronimului LGBT (lesbiene, gay, bisexuali și trans* - trans* pentru că nu toate persoanele trans din acronim sunt transsexuali sau transsexuale).

Transfobie - este termenul prin care se desemnează aversiunea față de persoanele transgender, aversiune care poate îmbrăca forme cu consecințe tragice asupra acestor persoane. Deseori, persoanele transgender își pierd locul de muncă, sunt ridiculizate în societate, sunt izgonite de familie, sunt victimele hărțuirii, agresiunilor sexuale sau asasinatelor. Consiliul Europei definește discriminarea persoanelor transgender că discriminare de gen.

Ca organizație dedicată protejării și promovării drepturilor persoanelor trans* din România, precum și îmbunătățirii imaginii și demnității acestora în spațiul public, vă rugăm respectuos să citiți și să luați în considerare aceste simple definiții. Mass-media joacă rolul unui formator de opinie, reprezentând deseori singura sursă de informare a multor români. Prin acest glosar, apelăm la buna-credința a jurnaliștilor și la dorința acestora de informare corectă și nepărtinitoare a populației, pe viitor.

Asociația TRANSform, asociația_transform@yahoo.com

Președinte: Sasha Ichim

Director executiv: Patrick Brăila